

GLAVNA UPRAVA ZA UNUTARNJU POLITIKU
RESORNI ODJEL B: STRUKTURNE I KOHEZIJSKE POLITIKE
KULTURA I OBRAZOVANJE

I STRAŽIVANJE ZA ODBOR CULT – OBRAZOVANJE ODRASLIH I OTVORENI OBRAZOVNI SADRŽAJI

SAŽETAK

Kratki pregled

U ovoj se studiji razmatra trenutna na primjena otvorenih obrazovnih sadržaja (OER) u obrazovanju odraslih, ocjenjuje njezin potencijal i iznose preporuke za intervencije politikama, uzimaju i u obzir politike okvire Europske komisije. Njome su obuhvaćena nova istraživanja provedena na više od 12 država članica koja su nastala na temelju sinteze postojećih istraživanja iz niza projekata uključujući i POERUP (politike za primjenu otvorenih obrazovnih sadržaja) i studiju iz 2014. i 2015. godine za Zajednički istraživački centar o zajedničkim otvorenim obrazovnim sadržajima te koja su poduprta još dvjema novijim studijama za Zajednički istraživački centar i Program cjeloživotnog učenja.

Ovaj je dokument zatražio Odbor Europskog parlamenta za kulturu i obrazovanje.

AUTORI

Sero Consulting Ltd, Ujedinjena Kraljevina: Paul Bacsich, uz dodatna istraživanja Gilesa Peplera, Sare Frank Bristow, Ebbe Ossiannilsson, Alistaira Creelmana, Eve Szalme i Ilmarsa Slaidinsa

ODGOVORNI ADMINISTRATOR

Miklos Gyoeffi
Resorni odjel B: Strukturne i kohezijske politike
Europski parlament
B-1047 Bruxelles
Adresa e-pošte: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

POMOĆNICA UREDNIKA

Lyna Pärt

JEZICI I VERZIJE

Izvornik: EN

OPIS IZDAVAČA

Ako želite stupiti u kontakt s resornim odjelom ili primiti njegov mjesečni bilten, pišite na adresu: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Rukopis dovršen u rujnu 2015.
© Europska unija, 2015.

Ovaj dokument dostupan je na internetskoj stranici:
<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses>

IZJAVA O ODRICANJU OD ODGOVORNOSTI

Za stavove iznesene u ovom dokumentu odgovorni su isključivo autori i oni nužno ne predstavljaju službeni stav Europskog parlamenta.

Umnožavanje i prevođenje dopušteno je u nekomercijalne svrhe pod uvjetom da je naveden izvor, da je izdavač o tome unaprijed obaviješten i da mu je poslan primjerak teksta.

SAŽETAK

Pregled

Obrazovanje odraslih područje je od iznimne važnosti za Europsku uniju. Zabrinjava činjenica što petina odraslih osoba ima nisku razinu pismenosti i numeričkih vještina, što je četvrtina završila samo niže srednjoškolsko obrazovanje te što trećina posjeduje vrlo nisku razinu vještina u području informacijskih i komunikacijskih tehnologija ili ih uopće ne posjeduje. Situacija se postupno popravlja, no potrebno je uiniti još mnogo više.

Unatoč recesiji primjena otvorenih obrazovnih sadržaja brzo se širi u Europi. Nekoliko država članica preuzelo je vodeće uloge u području otvorenog obrazovanja. Jasno je da otvoreni obrazovni sadržaji imaju mnoge prednosti kao što je, dugoročno gledano, mogućnost uinkovitijeg pružanja obrazovanja uz pozorno praćenje troškova.

Predmet ove studije jest obrazovanje odraslih u kontekstu otvorenih obrazovnih sadržaja. Za općenite informacije o najnovijim razmišljanjima o obrazovanju odraslih, čitatelja se upućuje na izvješće Eurydicea iz veljače 2015. naslovljeno Obrazovanje i osposobljavanje odraslih u Europi: Olakšavanje pristupa mogućnostima uenja.

Struktura

Studija je podijeljena na pet poglavlja.

Poglavlje 1. je kratak uvod.

U poglavlju 2. predstavljena je politička pozadina studije.

U poglavlju 3. detaljno je prikazan plan istraživanja. Ponovno su postavljena dva općenita pitanja: (1) dostupnost/izvedivost otvorenih obrazovnih sadržaja u obrazovanju odraslih i (2) radnje koje bi se mogle poduzeti radi njezina poboljšanja. Navedeno je i osam konkretnih pitanja na koja su u nastavku studije dani odgovori. Poglavlje završava strukturnim opisom sektora obrazovanja odraslih i kratkim sažetkom UNESCO-ove definicije otvorenih obrazovnih sadržaja.

Poglavlje 4. opsežno je poglavlje s detaljnim odgovorima na većinu pitanja. Jedno je pitanje (o poboljšavanju baze znanja otvorenim obrazovnim sadržajima) ocijenjeno sporednim te se stoga minimalno razmatra dok je dio drugog pitanja (o političkim instrumentima) prepušten poglavlju o politikama (poglavlje 5.). Na ostala pitanja odgovara se po redu, no kao nit vodilja upotrebljava se strategija referentnih točaka i upravljanja promjenama temeljena na okviru MIT90s, čime se pitanja dovode u vezu s deset strateških tema. Dani su detaljni odgovori na pitanja o kvaliteti, troškovima, licenciranju (preporučuje se licencija Creative Commons), akreditaciji informalnog obrazovanja i promjenama uloge obrazovnih ustanova. Poglavlje završava razmatranjem prepreka koje se javljaju kod otvorenih obrazovnih sadržaja, masovnih otvorenih internetskih tečajeva i drugih oblika fleksibilnog uenja kao vezom s poglavljem o politikama. Kroz cijelo se poglavlje provlači pitanje što institucije trebaju uiniti da bi se promijenile i mogle suočiti s novim izazovima koje nose otvoreni obrazovni sadržaji za obrazovanje odraslih. Vještine (i stavovi) osoblja i uenika (dviije ključne referentne točke) razmatraju se s različitim stajalištima.

U poglavlju 5. odgovori na pitanja iz poglavlja 4. integriraju se s tekućim političkim radom na otvorenim obrazovnim sadržajima te na otvorenom i fleksibilnom uenju radi stvaranja sinteze politika. Trinaest „poziva“ iz Rezolucije Vijeća o obnovljenom Europskom programu za obrazovanje odraslih prilagođeno je otvorenim obrazovnim

sadržajima, a dokumenti iz projekta POERUP o politici visokog obrazovanja te strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, koji su prije bili odvojeni, integrirani su u novu sintezu usmjerenu izravno na obrazovanje odraslih. U idućem se odjeljku prelazi na sektore neformalnog i informalnog obrazovanja. U zadnjem se odjeljku preporučuje povezivanje tih sektora akreditacijskim postupcima (engl. Accreditation Gateways) na temelju prijašnjeg rada na akreditaciji prethodnog učenja (u visokom obrazovanju) i na sustavima „sve na jednom mjestu“ (engl. one-stop shops) u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju te u obrazovanju odraslih.

Studija završava kratkim popisom zahvala, nakon čega slijedi pojmovnik (s više od 80 natuknica) i sveobuhvatan popis korištenih dokumenata i izvješća (s više od 410 unosa). U popisu literature nastojalo se staviti naglasak na recenzirana istraživanja i službena izvješća (Eurydice, Eurostat, OECD, UNESCO itd.), no budući da se dokazi brzo mijenjaju i da su fragmentarni, morali smo uzeti u obzir niz dokumenata krajnjeg vijeka i lošije kvalitete kao i sve brojnije najave politika Europskog parlamenta te Europske komisije i njezinih pomoćnih agencija.

Ključni zaključci iz poglavlja 4.: pitanja i odgovori

S obzirom na dovoljan broj tekućih aktivnosti u području otvorenih obrazovnih sadržaja povezanih s obrazovanjem odraslih, smatrali smo da možemo donositi dobre zaključke. Međutim, neki od tih zaključaka privremeni su dokle dugo druge ne postoje vrste dokaza (osobito u pogledu studija slušanja).

Područje otvorenih obrazovnih sadržaja najbolje je razmatrati u okviru šireg područja primjene informacijskih i komunikacijskih tehnologija u obrazovanju odraslih.

Problemi u vezi s kvalitetom i akreditacijom prema našem su mišljenju rješivi, no potrebno je europske i nacionalne agencije da ubrzaju njihovo rješavanje.

Problem priznavanja prethodnog učenja također je prema našem mišljenju rješiv, no zahtijeva posebnu pozornost i brži napredak u području Europskog kvalifikacijskog okvira (EQF), Europskog sustava prikupljanja i prenošenja bodova (ECTS) te prenošenja bodova općenito.

Željeno smanjenje troškova potencijalno je ostvarivo, no informacije iz studija slušanja ograničene su. Nadalje, smanjenje troškova moguće je samo uz promjenu obrazovnog sustava, što bi u nekim državama laganije moglo značiti povredu uloge institucija ili nastavnika i stoga biti teško ostvarivo. Zbog toga može biti nužno postići kompromis. Međutim, manje zemlje i autonomne pokrajine unutar zemalja (osobito one s vlastitim jezikom) mogle bi imati poteškoća s time.

Moguće je i niz radnji u vidu bilateralne ili jezično specifične multilateralne suradnje između država članica.

Ključni zaključci iz poglavlja 5.: preporuke i politike

Kvaliteta i akreditacija

- Nacionalne agencije za kvalitetu trebale bi uz potporu Europskog udruženja za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju i Europskog referentnog okvira za osiguranje kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju produbiti razumijevanje novih oblika učenja (uključujući i internetsko učenje, učenje na daljinu, otvorene obrazovne sadržaje i masovne otvorene internetske tečajeve) te spriječiti pojavu implicitnih neutemeljenih predrasuda o tim oblicima učenja.

- Komisija i povezana nacionalna i međunarodna tijela koja grade Europski prostor visokog obrazovanja i Europsko područje vještina i kvalifikacija trebala bi nastojati smanjiti regulatorne prepreke za nove tipove odredbi koje se ne temelje na trajanju obrazovanja.
- Države članice trebale bi snažnije poticati ustanove za visoko obrazovanje te za strukovno obrazovanje i osposobljavanje da poboljšaju i proceduraliziraju svoj rad na akreditaciji prethodnog učenja.
- Sve države članice trebale bi uvesti funkciju „otvorenog akreditatora“ koji će akreditirati studente za visoko obrazovanje te paralelni model za akreditaciju strukovne osposobljenosti, na primjer s pomoću sustava „sve na jednom mjestu“.

Usavršavanje osoblja

- Države članice trebale bi uz potporu Komisije podupirati izradu internetskih programa za inicijalno i trajno strukovno usavršavanje nastavnika/voditelja osposobljavanja/predavača s naglaskom na internetskom učenju i pravu intelektualnog vlasništva.
- Države članice trebale bi razmotriti mogućnost korištenja programa poticaja za nastavnike/voditelje osposobljavanja/predavače uključujući u internetski strukovni razvoj vlastitih pedagoških vještina, uključujući i internetsko učenje.

Otvoreni obrazovni sadržaji i pravo intelektualnog vlasništva

- Komisija i države članice trebale bi uvesti i preporučiti standardnu licenciju Creative Commons za sav materijal za obrazovanje i strukovno osposobljavanje s otvorenim pristupom u cijelom financiranju sudjeluju.
- Države članice trebale bi postupno ukidati primjenu ograničenja „nekomercijalno“ na sadržaje.

Troškovi i druga istraživanja

- Države članice trebale bi povećati nadzor nad troškovima za sveučilišnu nastavu i strukovno osposobljavanje te razmotriti prednosti različitih oblika financiranja svojih ustanova.

Naglasak na učenicima

- Države članice trebale bi među ostalim u odraslim učenicima (u kontekstu vlastitih obrazovnih ciljeva) promicati dostupnost i pristupačnost otvorenih sadržaja koji su nastali u okviru njihovih kulturnih sektora i školskih programa.
- Valjalo bi izdvojiti posebna sredstva za izgradnju korpusa otvorenih obrazovnih sadržaja uključujući i interesnim područjima odraslih osoba. Ti bi korpusi u idealnom slučaju trebali biti prilagođeni neovisnom i većinom samostalnom učenju (u formalnom i neformalnom sektoru) te izrađeni kao sadržaji koji bi predavačima služili kao potpora u učenju takvih tema. Time bi se maksimalno iskoristilo ulaganje u njih. Sadržaji bi osim „tihih“ tekstnih materijala trebali sadržavati i audiovizualne elemente te interaktivne sastavnice i kvizove za teško savladive koncepte. Na taj bi se način do određene mjere mogle savladati prepreke u učenju tekstnih materijala koje se javljaju kod osoba sa slabijim vještinama čitanja na nacionalnom jeziku (jezicima).

Financiranje

- Oskudno financiranje potpore za odrasle učenike trebalo bi se u sve većoj mjeri razmatrati na temelju rezultata kako bi bilo moguće nagraditi te učenike za napredak kroz Europski kvalifikacijski okvir. Akreditacijski postupci (sustavi „sve na jednom mjestu“) mogli bi imati ključnu ulogu u tom procesu. Poznato je da je za dobro funkcioniranje tog sustava potreban razvijeniji i prisutniji Europski kvalifikacijski okvir od trenutnog.